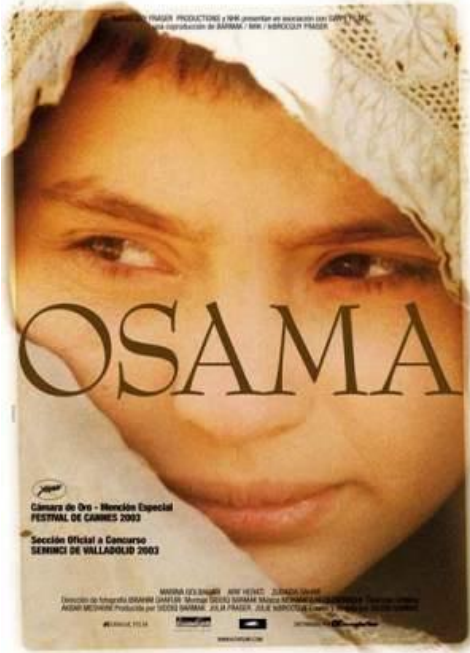

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: Osama
Director: Siddiq Barmak
Productors: Siddiq Barmak, Julia Fraser i Julie LeBrocquy.
Guió: Siddiq Barmak
Fotografia: Ebrahim Ghafari
Música: Mohamed Reza Darwishi
Muntatge: Siddiq Barmak
Actors: Marina Golbahari, Khwaja Nader, Arif Herati, Zubaida Sahar, Hamida Refah, Gol Rahman Ghorbandi
Nacionalitat: Afganistan
Any: 2003
Durada: 83 minuts

Recomanada per més de 13 anys

Resum

La pel·lícula narra la història d'una nena de 13 anys, a l'Afganistan dirigit pels talibans. Amb la seva arribada al poder es prohibeix el treball i l'educació per a les dones. La mare, desesperada perquè la mort del seu marit a la guerra l'ha deixada sense poder alimentar la seva família (àvia, mare i filla), decideix tallar els cabells a la seva filla i fer-la passar per un nen i portar-la a treballar a la botiga d'un conegut. Però els talibans s'emporten els nens a l'escola religiosa (madrassa). Dins de l'escola haurà de passar les humiliacions dels nois, que sospiten que es una noia. Només un noi, Espandi, que saps qui és realment perquè la coneix del carrer, la defensarà. Però, al final, és descoberta, empresonada, jutjada i obligada a casar-se amb un senyor gran.

Pel professorat

La pel·lícula és força impactant, tant pel que fa a la temàtica com per les imatges que mostra. L'acció es desenvolupa en una ciutat pràcticament en runes on els habitants viuen espantats sota el jou dels talibans. De fons, per tant, la manca d'una societat de dret i la situació límit de la postguerra. En aquest context, apareix la protagonista que no fa més que patir-ne les conseqüències. En el seu cas, això comporta canviar d'identitat, (recordem que la seva mare, juntament amb la seva àvia, decideix tallar-li els cabells per fer-la passar per nen), treballar encara que tingui edat de jugar, ser portada, per força, a l'escola religiosa on haurà d'aprendre l'Alcorà, ser humiliada, perseguida i castigada de forma horrible

(la fiquen a un pou penjada d'una corda). Tot això passa fins que es descobreix la seva identitat per la evidència de la menstruació. I per si fos poc, el judici improvisat pel cap del grup talibà que governa la ciutat, que, a petició d'un instructor de l'escola, la perdona però la condemna a ser la seva esposa. Al voltant, la lapidació d'una dona i l'assassinat d'un periodista. En fi, tota una mostra de violació dels drets humans, en general, i dels drets de la dona, en particular.

L'estètica de la pel·lícula, malgrat el drama, és força poètica i gens agressiva. Segurament resultarà una mica lenta pels alumnes, degut a que la mirada del director és més estètica que discursiva. El seu visionat, però, és una aposta no només pel plantejament de la temàtica i d'una realitat no exclusiva de l'Afganistan, sinó també pel fet de mostrar un altre tipus de visió cinematogràfica.

Malgrat que la força discriminatòria de la dona i les nenes en l'entorn talibà és evident, no hauríem de caure en la simplificació d'identificar això amb el món musulmà, en general, o creure que la discriminació de la dona només es dona en algunes religions. No hauríem d'oblidar quin és el paper de la dona en altres religions, sense anar més lluny, per exemple, a la tradició catòlica (monges, sacerdocí femení, paper a la Bíblia, etc.). En aquest sentit, la nostra proposta vol anar més enllà de l'entorn concret de la pel·lícula i vol analitzar les qüestions ètiques bàsiques de fons, posant l'èmfasi en els drets humans.

Selecció d'escenes del DVD

1. Presentació de la situació familiar.
2. La mare perd la feina.
3. Canvi d'identitat.
4. Treball a la botiga.
5. Por a ser descoberta.
6. La porten a l'Escola.
7. Descobreixen que és una nena.
8. Presó i judici.

Visualització

Proposem de veure tota la pel·lícula i, per tant, ens calen menys de dues hores. Es pot organitzar un visionat segmentat per episodis, si es vol anar reflexionant poc a poc sobre el que es veu i ajudant a verbalitzar les qüestions que la duresa de la història plantejarà a l'alumnat.

Una altra manera és dividir la pel·lícula en tres parts, segons les escenes: 1, 2 i 3, d'una banda, 4, 5 i 6 d'una altra, i 7 i 8. D'aquesta manera es poden treballar diferents parts de l'apartat "Per començar", intercalades amb el visionat de la pel·lícula, i ajudar els alumnes a pair-ne el contingut, a investigar qüestions relatives al període històric i a la localització del film, i a aventurar possibles hipòtesis de continuació.

FULL D'OBSERVACIÓ

Caldrà que els alumnes llegeixin el full abans de veure la pel·lícula per saber què se'ls demana i que tinguin el paper al davant durant el visionat perquè puguin anar anotant el que se'ls demana.

El que tu saps

(abans de veure la pel·lícula)

1. Què saps de l'Afganistan? Podries situar-lo geogràficament, culturalment, històricament?
2. Què saps de la situació de la dona en determinats llocs del món, dominats per religions fonamentalistes?
3. Coneixes situacions concretes en les que hi hagi nens en situació de pobresa i sense escolarització?
4. Creus que avui dia podríem dir que existeix la igualtat de la dona i l'home? En quins aspectes penses que sí i en quins que no?

Sobre el film

(mentre es veu la pel·lícula)

1. Noms dels personatges principals i qui són (relacions familiars, professió, etc.).
2. Llocs i anys de l'acció (temps transcorregut entre l'inici i el final del film: anys, estacions, dies, hores, etc.).
3. Algun comentari important sobre el film: una frase, una imatge, una mirada, etc.
4. Què és el que més t'ha cridat l'atenció?
5. Què creus que no has comprès?
6. Temàtica que planteja la pel·lícula, a parer teu.
7. Formula amb una frase el que més t'hagi interessat.

PER COMENÇAR

1. EL TÍTOL I LA CARÀTULA

1.1. Què et suggereix el títol?

La paraula "Osama" potser ens porta directament al món dels talibans, perquè ens recorda a Bin Laden. Podem ajudar els alumnes a pensar, a partir de les preguntes següents:

- Només pel títol, creus que la pel·lícula va sobre un home, una dona, una religió o una ciutat?
- A qui creus que es refereix el títol?
- Pel títol, quina et sembla que és la nacionalitat de la pel·lícula?

1.2. Caràtules

Estudi de distintes caràtules relacionades amb el film:

- De cadascuna:
 - Què ens diu la fotografia?
 - De què ens informen les lletres?
 - Tenint això en compte, de què creus que anirà la pel·lícula?
- De la que nosaltres usem:
 - Què remarca?
 - Quines expectatives et crea?
- Després de veure la pel·lícula:
 - Creus que és una caràtula adequada?
 - Creus que s'han acomplert les expectatives que t'oferia la caràtula?
 - De les que hem analitzat, quina caràtula creus que és més adient?
- Personalitza la caràtula. Dibuixa la teva caràtula a partir de distintes elements que pots trobar a Internet: lletres, fotogrames de publicitat, etc.

2. L'ACCIÓ

2.1. Temps

La pel·lícula es desenvolupa en un període curt de temps, però la durada no queda clara. Demanar als alumnes que facin hipòtesis.

- Quan de temps creus que dura l'acció?
- Què t'ho fa pensar?

2.2. Espai

Des del punt de vista geogràfic es tracta de l'Afganistan, tot i que no es cita el lloc exacte.

- Seria bo investigar sobre el país. Poden repartir-se aspectes, entre ells, com: la història recent, geografia, religió, situació de les dones, situació dels nens, situació dels drets humans en general, economia, etc.
- Podem descriure els llocs (interiors o exteriors) on passa l'acció.

Una part de la pel·lícula es desenvolupa en una escola religiosa talibà o madrassa. També es podria investigar sobre què s'ensenya i quins són els mètodes didàctics. Evidentment, fora bo que trobéssim, entre tots, semblances i diferències amb les nostres escoles.

3. ELS PERSONATGES

3.1. Descripció

Buscar els adjectius que millor defineixin els personatges:

	Descripció física	Descripció psicològica
Osama		
Espandi		
Mare		
Àvia		
Home que li dona feina		
Mestre/marit		

Utilitza aspectes i adjectius com:

Trets físics:

- Aspecte físic general: alt, prim, ros, fort,...
- Com gesticula, com es mou: elegant, nerviós,...

Trets psicològics

bondadós	perseverant	generós	humil
calmat	solidari	indiferent	obedient
tolerant	ordenat	impacient	colèric
pacient	voluntariós	sincer	respectuós
delicat	amical	bondadós	apassionat

3.2. Jo i els personatges

Per parlar en gran grup:

- Creieu que a la història li falta algun personatge?
- Creieu que a la història li sobra algun personatge?
- Amb quin o quins personatges tindríeu bona relació? Per què?
- Amb quin o quins personatges no tindríeu bona relació? Per què?

3.3. Aprofundint en els personatges

Intentem descriure els personatges des de les emocions, les actituds i els valors que els suposem. Podem partir de les següents llistes per treballar, primer individualment. i després fer una posta en comú amb tot el grup.

Emocions: ira, tristesa, temor, plaer, amor, sorpresa, disgust, vergonya.

<p>Ira: fúria, ultratge, ressentiment, còlera, exasperació, indignació, aflicció, acritud, fastiguejament, irritabilitat, hostilitat, violència, odi, etc.</p> <p>Tristesa: pesar, malenconia, pessimisme, llàstima, autocompassió, solitud, abatiment, desesperació, aflicció, abatiment, esllanguiment, etc.</p> <p>Temor: ansietat, aprensió, nerviosisme, preocupació, consternació, inquietud, cautela, incertesa, por, terror, fòbia, pànic, etc.</p> <p>Plaer: felicitat, alegria, content, diversió, orgull, estremiment, embadaliment, gratificació, satisfacció, eufòria, èxtasis, etc.</p> <p>Amor: acceptació, simpatia, confiança, amabilitat, afinitat, devoció, adoració, afecte, estima, tendresa, consideració, predilecció, etc.</p> <p>Sorpresa: commoció, desconcert, admiració, estranyesa, atordiment, estupefacció, esbalaiment, meravellament, prodigiosament, etc.</p> <p>Disgust: menyspreu, avorriment, aversió, disgust, repulsió, desplaer, desgrat, pena, aflicció, sofriment, turment, empipament, molèstia, decepció, malestar, etc.</p> <p>Vergonya: culpabilitat, molèstia, disgust, remordiment, humiliació, penediment, mortificació, contricció, deshonor, etc.</p>
--

Actituds: xenòfob, ignorant, tolerant, serè, honrat, coherent, mesell, afable, tossut, inquiet, sincer, respectuós, superb, just, responsable, injust, mentider, prudent.

Valors: solidaritat, tendresa, estimació, tolerància, comprensió, generositat, amistat.

Personatge	emocions	actituds	valors
Osama			
Espandi			
Mare			
Àvia			
Home que li dona feina			
Mestre/marít			

4. SOBRE CINEMA

4.1. Qui fa de narrador de la pel·lícula?

4.2. Identifica aquests fotogrames i explica a quin moment de la pel·lícula pertanyen.

4.3. Podries assenyalar algun moment de la pel·lícula en que es faci ús d'un primer pla, d'un pla curt i d'un pla americà?

4.4. Pots recordar un pla en picat i algun en contrapicat?

4.5. Quant de temps passa, aproximadament, des de l'inici de la pel·lícula fins a la darrera escena? Com ho sabem en el film

4.6. Podries fer un judici d'algun aspecte del film que t'hagi cridat l'atenció com ara: el paper dels actors, la fotografia, la música, el vestuari,...

4.7. Des de quin punt de vista està explicada la pel·lícula? Marca amb una creu el que creguis correcte:

- a. Per ordre cronològic.
- b. Des del començament del problema.
- c. Amb salts enrere (retrospecció o flash back).
- d. Amb salts endavant o flash Forward.
- e. Amb el·lipsis.

4.8. Recordes alguna seqüència o fotograma especialment impactant?

4.9. Quins són els moments especials del film per a tu?

- 1.
- 2.
- 3.

4.10. Resumeix l'argument del film en 5 ratlles.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

4.11. Tria un personatge del film i inventa un diàleg entre ell i tu. Què li preguntaries, què li aconsellaries, què li suggeriries, etc.

(El teu nom) -
(el nom del personatge)-
-
-
-
-
-
-

4.12. Inventa un altre final per a la pel·lícula.

4.13. Com seria la pel·lícula si passes a la teva ciutat o fa 50 anys?

4.14. Pensem una CRÍTICA PEL FILM:

- Creus que el missatge del film es prou clar?
- Creus que el film és divertit?
- Creus que el film és interessant?
- El títol de la pel·lícula, és un bon títol?
- Quins altres títols podria tenir?

PEL PROFESSORAT: Alguns trets dels principals personatges:

Osama: adolescent de 13 anys. Tranquil·la, silenciosa, juganera, sotmesa a les decisions dels qui l'envolten, que les accepta sense rebel·lar-se. S'intueix que és una persona forta que, tot i no tenir sortida, és fàcil imaginant-la tramant alguna cosa per sortir de la seva realitat.

Espandi: És un noi de carrer prou espavilat com per guanyar-se la vida beneïnt, amb un encenser, als que passen pel carrer. És el més proper a l'amic que pot tenir la protagonista i la defensa quan és atacada a l'escola pels altres nois.

Mare: Forta, malgrat haver de veure's sotmesa al règim. Perd la feina a l'hospital quan l'amo fuig amb l'arribada dels talibans.

Àvia: Introdueix una mica de dolçor a partir de la història, que sempre explica a la seva néta, sobre l'arc de sant Martí, que transforma els nens en nenes i les nenes en nens. És, però, pragmàtica i és ella qui té la idea de fer passar la noia per noi.

Home que li dona feina: representa la figura de la persona que ajuda, dins de les seves possibilitats, els altres. Dóna feina a la protagonista només per ajudar la mare. Es mostra sotmès davant dels talibans, tot i que posa en perill la seva vida per elles, fins que no pot plantar cara als que venen a buscar a Osama per portar-la a l'escola religiosa.

Mestre/marit: és un engranatge més del règim talibà però que actua sense violència. Ensenya els nois a rentar-se i la importància de la neteja. Sembla que s'enamora de la protagonista ja abans de saber que és una noia. Sembla que tingui una mica de clemència quan demana al tribunal talibà que no condemni la noia, però al final veiem que només ho fa per poder gaudir-ne com a dona del seu harem.

TEMES PER REFLEXIONAR

TEMES	CONTINGUTS	ACTIVITATS
1. Igualtat	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació de criteris d'igualtat i respecte. . Identificació i anàlisi de les causes que provoquen la desigualtat i injustícia social. 	<ul style="list-style-type: none"> 1.1. Mostres de desigualtat. 1.2. Ser igual.
2. Discriminació de gènere	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació i rebuig de comportaments i actituds discriminatòries. . Reconeixement de les diferències de gènere com un element enriquidor i valoració de la igualtat entre home i dones. 	<ul style="list-style-type: none"> 2.1. Sentir-se discriminat. 2.2. Identificar conceptes. 2.3. Posant nom a les coses. 2.4. Dades sobre discriminació de gènere.
3. Drets humans	<ul style="list-style-type: none"> . Coneixement de la Declaració universal dels Drets humans. Prendre consciència de la seva necessitat i vigència. . Anàlisi de causes i conseqüències dels conflictes mundials i reconeixement d'organismes internacionals. 	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. Què és un dret? 3.2. Necessitats bàsiques. 3.3. Necessitats bàsiques i drets humans. 3.4. Classificació dels drets humans. 3.5. Violació dels drets humans.
4. Drets dels infants i dels joves	<ul style="list-style-type: none"> . Coneixement d'altres documents de caràcter fonamental i universal. Prendre consciència de la seva necessitat i vigència. . Identificació i anàlisi de causes que provoquen desigualtat i injustícia social, especialment la privació del infants al dret a l'educació. 	<ul style="list-style-type: none"> 4.1. A què tenen dret els nens i joves? 4.2. Violació dels drets dels infants.
5. Drets i deures	<ul style="list-style-type: none"> . Pràctica de normes cíviques assumint responsabilitats i treballant de forma cooperativa. . Distinció i relació entre drets individuals i drets col·lectius i entre els drets i deures. 	<ul style="list-style-type: none"> 5.1. Classificant els deures. 5.2. Drets i deures dels joves.
6. Fets i valors	<ul style="list-style-type: none"> . Capacitat per adaptar-se amb actituds flexibles i obertes. 	<ul style="list-style-type: none"> 6.1. Fets i valors. 6.2. Coses valuoses. 6.3. Triar valors. 6.4. La vida com a valor.
7. Fets i actituds	<ul style="list-style-type: none"> . Capacitat per adaptar-se amb actituds flexibles i obertes. . Interpretació crítica de la realitat per tal de desenvolupar capacitats d'elecció responsables. 	<ul style="list-style-type: none"> 7.1. Diferents actituds. 7.2. Valors implícits.

1. IGUALTAT

Una de les constants de la pel·lícula és la manca d'igualtat entre els homes i les dones, aquest és un fet present a moltes cultures, radicalment fonamentalistes, de qualsevol color. En el film és manifesta amb normes com: no sortir al carrer, cobrir-se el rostre, no poder treballar, no tenir accés a l'educació... Evidentment, qualsevol educació en valors ha de pressuposar la igualtat entre els humans, per això, tot estat democràtic ha de partir d'aquests fets. "Els homes són, en primer lloc, semblants abans que diferents. És una posició de principis, i no una realitat. Car sovint els homes i les comunitats no són d'aquest parer. Al contrari, tota la seva voluntat és un esforç continu per separar-se, per distingir-se dels altres. Ells se senten íntimament diferents abans de ser naturalment semblants. Quan un, costi el que costi, vol distingir-se dels altres és per marcar una distància, per imposar un domini sobre els altres, o almenys imposar-los un principi de jerarquia". (A. Khatibi, *Pensar el Maghreb*)

És evident que hi ha diferències sexuals i culturals. La diferenciació cultural, però, no nega la universalitat de la condició humana, perquè allò universal només pot existir en allò particular. Tots els éssers humans pensem i sentim, però no pensem i sentim les mateixes coses. A la natura, tota forma de vida és possible només a partir dels intercanvis d'informació. Una informació no és res més que la notícia d'un contrast, d'una discontinuïtat, d'un canvi. Sense diferència no hi ha intercanvi ni pensament. Ara bé, quan parlem d'igualtat, ho fem pensant en la igualtat davant la llei i els drets humans. Som diferents però tots hem de ser considerats iguals en relació als drets i deures socials i morals.

Activitat 1.1. Mostres de desigualtat

Una de les primeres coses a fer és repassar el film des del prisma de la desigualtat. Apuntem totes les mostres aquí.

Escena del film	Tipus de desigualtat

Activitat 1.2. Ser igual

Evidentment, quan parlem d'igualtat no volem dir que desitgem que tothom sigui igual en característiques, sinó en drets. La igualtat suposa que allò que tenim en comú tots els éssers humans és precisament el fet de ser una vida amb valor propi i això ens ha de garantir ser tractats de forma igualitària. Pensem en aquestes idees quan responguem les següents preguntes:

1. Ser igual que una altra persona, vol dir pensar i fer el mateix que ella?
2. Vol dir viure al mateix país?
3. Vol dir ser del mateix sexe?
4. Vol dir tenir la mateix edat?
5. Vol dir tenir la mateixa família?
6. Vol dir tenir els mateixos deures?
7. Vol dir tenir els mateixos drets?
8. Hi ha alguna persona igual a tu?

2. DISCRIMINACIÓ DE GÈNERE

L'ésser humà té tendència a agrupar-se, a identificar-se amb grups amb els que té algunes semblances. Alhora, també moltes vegades, l'ésser humà es defineix per eliminació i això suposa excloure els altres. Malauradament, hi ha molts tipus d'exclusions per raons com: religió, política, gènere, etc. La discriminació és el tracte diferent i menyspreador que es dona a una persona o col·lectiu en funció de les seves característiques ètniques, de gènere, d'orientació sexual, de religió, de nacionalitat, d'edat, de salut, de classe social, etc. Discriminar significa diferenciar, distingir, separar una cosa d'una altra. Existeix una àmplia legislació contra la discriminació, en matèria d'igualtat d'oportunitats, ocupació, habitatge i béns i serveis. Però, la major part de països practiquen algun tipus de discriminació en major o menor grau, per exemple contra els estrangers i altres minories dintre de les seves fronteres. Hi ha també discriminació per raons de religió, com l'existent entre protestants i catòlics o entre musulmans i jueus; per raons de raça, com la política de apartheid que es va practicar a Sud-Àfrica entre 1948 i 1992; o per raons de sexe (com s'esdevé a molts països on, com a la pel·lícula, les dones tenen drets molt limitats, o la discriminació a homosexuals). La legislació de cada país hauria de ser el mitjà per combatre la discriminació, però amb freqüència són precisament aquestes lleis les que, de forma activa o passiva, encoratgen les pràctiques discriminatòries.

Hi ha, però, la discriminació positiva, que suposa diferenciació i reconeixement quan es tracta de donar un cert avantatge a un col·lectiu humà que ha patit o pateix un tracte discriminatori que hom vol eradicar. Aquest avantatge es pot donar per raons de raça, orientació sexual, religió, rang socioeconòmic, edat, discapacitat,...

La pel·lícula és una mostra de la discriminació que sofreix la dona en alguns països del món. Parlem, per tant, de discriminació de gènere. Com a dona no pot treballar, no pot anar a l'escola, no pot sortir de casa sola, ha de protegir-se el rostre, etc.

Activitat 2.1. Sentir-se discriminat

Proposem una reflexió personal i compartida, a través del diàleg, al voltant del concepte "discriminació".

1. Pertanys a alguna minoria? A quina?
2. T'has sentit mai discriminat? Quan?

3. Has participat algun cop en algun tipus de discriminació, ja sigui voluntàriament o involuntàriament?
4. Penses que la discriminació és una actitud espontània, en la naturalesa?
5. Coneixes exemples de discriminació entre els animals?
6. Creus que ha de existir una llei per eradicar la discriminació.

Activitat 2.2. Identificar conceptes

Són conductes excloents els prejudicis, la discriminació, la segregació, la marginació, la violència... I són doctrines excloents el racisme biològic i cultural, el sexisme, l'homofòbia, l'antisemitisme... Busca en el diccionari el significat d'aquestes paraules.

Activitat 2.3. Posant noms a les coses

Omple els quadrats en blancs amb les següents paraules:

Democràcia
Dogmatisme

Universalisme
Discriminació

Totalitarisme
Integració

Racisme
Acolliment

per raó de...	En positiu s'anomena:	En negatiu s'anomena:
gènere, edat, treball		
	Suposa protecció legal, sindicats, igualtat.	Suposa dones i infants discriminats, quart món.
raça, cultura		
	Suposa convivència, diversitat, interculturalitat.	Suposa, etnocentrisme, xenofòbia.
religió		
	Busca l'ecumenisme, el diàleg.	És fonamentalista.
política		
	Suposa llibertat, negociació, respecte per les minories.	Comporta refugiats, terrorisme, abús de poder

Activitat 2.4. Dades sobre discriminació de gènere

Proposem llegir-les amb atenció i fer un comentari d'allò que ens crida més l'atenció. Podem també proposar que investiguin en profunditat algun aspecte.

- L'historial de naixements i les dades del cens revelen una proporció excepcionalment elevada de naixements de barons i de barons menors de cinc anys a l'Àsia, sobretot a l'Índia i la Xina, la qual cosa sembla indicar que, en els dos països més poblats del món, es donen pràctiques de feticidi i infanticidi per triar el sexe, malgrat les iniciatives d'ambdós països per eradicar aquestes pràctiques.

- Més de 115 milions de nens i nenes en edat escolar (primària) no van a l'escola. Per cada 100 nens que no reben ensenyament primari, hi ha 115 nenes en la mateixa situació. No rebre instrucció primària impedeix que les nenes tinguin l'oportunitat de desenvolupar tot el seu potencial. Quasi una de cada cinc nenes de les escoles primàries del món en desenvolupament no acaben la seva educació primària.

- En el món en desenvolupament, només el 43% de les nenes que tenen l'edat d'anar a l'escola secundària hi van. Les investigacions indiquen que les dones que han rebut educació tenen menys possibilitats de morir i més possibilitats d'enviar als seus fills a l'escola.

- Més de 130 milions de dones i nenes han estat sotmeses a la mutilació/ablació genital, que pot tenir greus conseqüències per la seva salut, entre elles dificultats per cicatritzar, una major susceptibilitat a la infecció per VIH, complicacions en el part, malalties inflammatòries i incontinència urinària.

- Segons un estudi de l'Organització Mundial de la Salut, el 2002, 150 milions de nenes i 73 milions de nens, menors de 18 anys, van haver de practicar relacions sexuals forçoses o altres formes de violència física i sexual.

- En tot el món, un 36% de les dones de 20 a 24 anys es van casar o van iniciar una relació amb un company abans de complir 18 anys, especialment a l'Àfrica subsahariana i a l'Àsia meridional, on existeix una tradició molt antiga que resulta difícil de contrarestar. L'embaràs i el part prematurs són una conseqüència perillosa del matrimoni infantil.

- Al voltant de 14 milions de nenes de 15 a 19 anys donen tots els anys a llum. Si una mare té menys de 18 anys, les possibilitats que el seu fill mori durant el primer any de vida són un 60% més grans que si el nen hagués nascut d'una mare major de 19 anys. Els bebès que neixen de mares menors de 18 anys tenen més possibilitats de patir desnutrició i un retard en el seu desenvolupament físic i cognoscitiu.

- En parts d'Àfrica i el Carib, les dones de 15 a 24 anys tenen fins a sis vegades més possibilitats de contreure el VIH que els barons de la seva mateixa edat. Les dones corren un major risc de contreure el VIH que els homes, en part a causa de raons fisiològiques. Però la discriminació entre els gèneres té també molt a veure en aquesta situació, al denegar a la dona el poder de negociació que necessita per a reduir el risc d'infecció.

- Les elevades taxes d'analfabetisme entre les dones els impedeixen conèixer els riscos de la infecció per VIH i els mètodes per a protegir-se. Una enquesta realitzada a 24 països de l'Àfrica subsahariana va revelar que dues terceres parts o més de les dones joves no tenien un coneixement ampli sobre la transmissió per VIH.

- Les dones grans poden patir una doble discriminació tant per motius de gènere com d'edat. Les dones solen viure més temps que els homes, però no poden tenir control sobre els recursos familiars i poden sofrir casos de discriminació relacionada amb els drets de successió i les lleis de propietat. Molt pocs països en desenvolupament tenen estructures de seguretat per a les persones grans.

(Font: Unicef, 2006)

3. DRETS HUMANS

Els Drets Humans es defineixen generalment com aquelles llibertats, facultats, institucions o reivindicacions bàsiques que corresponen a tota persona pel simple fet de la seva condició humana, per tal de garantir-li una vida digna. Aquests drets es posseeixen independentment de quina sigui la situació legal o jurídica del país o regió en el que habita i de factors com l'estatus, l'ètnia, la nacionalitat o qualsevol altra circumstància de l'individu en qüestió. Són inalienables i inherents a la persona. No poden ser concedits, limitats, canviats o venuts, tant sols poden ser assegurats o violats.

De forma legal, els Drets Humans queden recollits en l'ordenació legal de molts països, així com en diversos tractats internacionals, el més important dels quals és la Declaració Universal dels Drets Humans, aprovada per l'ONU el 10 de desembre de 1948. A més, en la majoria de països avançats, els Drets Humans són una base ètica i moral al voltant de la qual es pretén construir l'ordre geopolític de la societat moderna, al marge de qualsevol altra consideració legal.

Tot i ser drets universals, no són compartits per tothom. La Conferència islàmica de El Caire (1990) va aprovar la seva pròpia Declaració de Drets Humans. En basar-se en la Llei Islàmica, alguns continguts d'aquesta declaració entren en conflicte amb els de la Declaració Universal de les Nacions Unides.

Per tenir una versió completa de la declaració de l'ONU, consulteu el web www.un.org/es/documents/udhr.

Per una versió de la Declaració de la Conferència islàmica, consulteu el web www.amnistiacatalunya.org/edu/docs/e-mes-islam-1990.html

Activitat 3.1. Què és un dret?

Proposem un diàleg introductori a la resta d'activitats. L'objectiu és comprovar la proximitat dels drets i la seva necessitat.

1. Quins són els drets més poc respectats al món?
2. Pensem un d'aquest drets humans: per què és un dret? Qui decideix que sigui un dret?
3. Pensem en un dret que tinguem a l'institut: qui ha decidit que sigui un dret?, es respecta?, qui en té cura?
4. Hi ha drets que no són humans?
5. Per què són importants els drets?
6. Què és un dret?

Activitat 3.2. Necessitats bàsiques

Imaginem que hem estat triats per formar part d'una comissió que decidirà quines seran les necessitats bàsiques que hauran de ser garantides per a les persones que estudiïn a l'Institut. Quines serien aquestes necessitats? Classifiquem-les, tot distingint quines són físiques, quines emocionals i quines intel·lectuals.

Necessitats bàsiques dels humans	
FISIQUES	
EMOCIONALS	
INTEL·LECTUALS	

Activitat 3.3. Necessitats bàsiques i drets humans

Posa exemples de necessitats bàsiques i relaciona-les amb el drets humans. Un mateix dret pot referir-se a varies necessitats.

Necessitats físiques:

- *
- *
- *
- *

Necessitats emocionals:

- *
- *
- *
- *

- Dret a la vida.
- Dret a la llibertat i a la seguretat personal.
- Dret a no ser torturat.
- Dret a ser lliure.
- Dret a la protecció de la llei.
- Dret a ser considerats innocents fins que no es demostrï el contrari.
- Dret a la llibertat de moviment i residència.
- Dret a casar-se i formar una família.
- Dret a la llibertat de pensament.
- Dret a la llibertat de culte religiós.
- Dret a la reunió i associació.
- Dret a la informació.

Necessitats intel·lectuals:

- *
- *
- *

- Dret al treball.
- Dret a l'assistència sanitària.
- Dret al descans i a l'oci.
- Dret a l'educació.

Activitat 3.4 . Classificació dels drets humans

A continuació et proposem una sèrie de drets i et demanem que els classifiquis en alguna de les columnes següents:

la vida	asil polític	canvi de nacionalitat	seguretat	llibertat d'expressió
igualtat davant la llei	casar-se i formar una família	no tortura	votar	no esclavitud
llibertat personal	jornada laboral raonable	reunió i associació	educació	protecció
treball	participar en la vida política	salari just	un judici imparcial	presumpció d'innocència
l'opinió	cultura	practicar i manifestar una religió	descans	lleure
vacances	lliure sindicalització	rebre ajuts (maternitat, infància)	llibertat d'expressió	propietat
no intromissió (vida privada, domicili, família, correspondència)		protecció (atur, malaltia, invalidesa, viduïtat, vellesa, pèrdua de béns)		un bon nivell de vida (salut, benestar, vestit, atenció mèdica, vivenda, serveis socials)

PERSONALS	POLÍTICS	JURÍDICS	ALTRES (socioeconòmics religiosos i culturals)

Activitats 3.5. Violació de drets humans

Diem que els drets humans s'han violat quan, en situacions i llocs concrets, no han estat respectats. Hi ha diferents organismes mundials que s'encarreguen d'observar l'acompliment dels drets humans en general al món i hi ha associacions específiques que n'observen només alguns en concret (pena de mort, racisme, violència de gènere, etc.). Com a organismes oficials, el Consell de Seguretat de l'ONU, creat l'any 2006, és actualment el responsable de discernir aquesta falta i d'establir, si s'escau, responsabilitats. Altres organitzacions no governamentals, com Amnistia Internacional (<http://amnistiacatalunya.org/edu/docs/index.html>) o Human Rights Watch (www.hrw.org/es) vetllen també pel compliment dels Drets Humans a tot el món.

Una activitat interessant pot ser investigar, per internet, alguns d'aquests organismes (que tenen webs en castellà i anglès). Una vegada s'han realitzat les activitats anteriors es hora de fer d'observador dels drets humans a l'Afganistan. Si el que mostra la pel·lícula és objectiu, quins drets humans no s'estan respectant? (podem tornar a l'activitat 1.1. per recuperar les escenes).

Escena del film	Dret no respectat

4. DRETS DELS INFANTS I DELS JOVES

A més de la *Declaració Universal dels Drets*, aprovada per les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948, existeixen altres documents com la *Declaració dels Drets del Nen*, aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, el 20 de novembre de 1959, que recollia 10 principis bàsics. A partir de 1979, Any Internacional del Nen, es va començar a discutir una nova declaració de drets del nen, fonamentada en nous principis. Com a conseqüència del debat, l'any 1989 es firma a l'ONU la *Convenció sobre els Drets del Nen*. La podeu trobar completa a www.xtec.es/recursos/socials/50dh/infant.htm i a www.margen.org/ninos (il·lustrada per Quino). Trobem important fer-ne referència i reflexionar-hi amb els alumnes, ja que la protagonista de la pel·lícula és una nena i la seva situació va més enllà de la declaració del Drets Humans.

Els 10 drets de la *Declaració dels Drets del Nen*, de 1959, són:

1. Dret a la igualtat, sense distinció de gènere, raça, religió o nacionalitat.
2. Dret a la protecció especial que assegurï un creixement mental i social sa i lliure.
3. Dret a un nom i una nacionalitat.
4. Dret a una alimentació, habitatge i atenció mèdica adequats
5. Dret a una atenció especial als infants disminuïts físicament o mentalment.
6. Dret a la comprensió i afecte per part de les famílies i de la societat.
7. Dret a una educació gratuïta i a divertir-se (jugar).
8. En cas de perill, ajuda preferent.
9. Dret a la protecció contra l'abandonament i l'explotació a la feina.
10. Dret a una educació que fomenti la solidaritat, l'amistat i la justícia per a tothom.

Activitat 4.1. A què tenen dret els nens i joves?

Quins drets penses que han de ser recollits en una Declaració sobre Drets dels Infants? Del llistat següent, intenta seleccionar els que creus que hi apareixen i, tot seguit, tria els 5 més importants, per defensar-los en un diàleg amb els teus companys. Després consulteu la *Declaració dels Drets del Nen* per comparar-la amb les vostres tries.

1. Dret a tenir un nom.
2. Dret a tenir germans.
3. Dret a no treballar.
4. Dret a fer campana.
5. Dret a tenir pares.
6. Dret a fer migdiada.
7. Dret a l'educació.
8. Dret a cantar a la dutxa.
9. Dret a tenir atenció mèdica.
10. Dret a tenir gos.
11. Dret a tenir casa.
12. Dret a anar de vacances.
13. Dret a ser protegir per la Llei.
14. Dret a no ser discriminat.
15. Dret a conduir cotxe.
16. Dret a ser tractats justament.
17. Dret a tenir una habitació per a tu sol/a.
18. Dret a tenir drets.
19. Dret a fer el que vulguis.
20. Dret a ser protegit.
21. Dret a fer esport.
22. Dret a poder créixer.
23. Dret a ser rebutjat.
24. Dret a una nacionalitat.
25. Dret a ser explotat.
26. Dret a tenir seguretat social.
27. Dret a tenir un tractament especial.
28. Dret a veure tots els programes de TV que vulguis.
29. Dret a tenir una família.
30. Dret a no ser estimat.
31. Dret a la seguretat material i moral.
32. Dret a tenir DVD.
33. Dret a l'esbarjo.
34. Dret a anar a la Lluna.
35. Dret a no ser explotat.
36. Dret a ser maltractat.
37. Dret a ser tolerant.
38. Dret a fer teatre.
39. Dret a lluitar per la pau.
40. Dret a somriure.
41. Dret a una atenció prenatal i postnatal.
42. Dret a opinar.
43. Dret a no ser objecte de tràfic.
44. Dret a no ser valorat.
45. Dret a tenir una religió.
46. Dret a fer el ximple.
47. Dret a usar la pròpia llengua.

Activitat 4.2. Violació dels drets dels infants

Proposem fer el mateix que a l'apartat anterior (activitat 3.4), ara, però, fixant-nos en els drets dels infants que no es respecten.

Escena del film	Drets dels infants no respectats

5. DRETS I DEURES

Se sol dir que l'altra cara de la moneda dels drets són els deures. És evident que per ser éssers humans i formar part de la societat som subjectes amb drets. Però, el mateix fet de viure en societat ens obliga a uns deures. És l'intercanvi que implica el fet de ser un ésser social. Des d'aquesta perspectiva plantegem la reflexió sobre els drets humans, amb la certesa que la seva existència depèn del seu coneixement i de la voluntat que existeixin. Hi són, per tant, en referència als deures, la seva altra cara de la moneda.

Activitat 5.1. Classificant els deures

Joseé Antonio Marina (2006) divideix els deures en tres tipus:

- Deures de sotmetiment (per exemple, respectar les normes de trànsit).
- Deures de compromís (per exemple, complir una promesa).
- Deures de construcció (derivats d'un projecte i de la consciència dels mitjans per assolir els fins).

Partint d'aquesta classificació, demanarem als alumnes que pensin en els seus deures i els classifiquin. Poden fer-ho individualment o per grups. Poden mostrar-ho als altres en forma de mural o de presentació informàtica. En acabar els comparem i conduïm un diàleg a partir de preguntes com:

1. Quins són els deures que teniu més presents a la vostra vida?
2. Quins són els que menys?
3. Quins heu descobert que són més importants del que us pensàveu? Per què?
4. És possible no tenir deures?
5. És possible tenir deures i no complir-los?
6. Què és pitjor tenir deures i no complir-los o no tenir-ne?
7. Es poden tenir deures amb un mateix?
8. El fet de tenir deures ens fa menys lliures?

Activitat 5.2. Drets i Deures dels joves

Ja que els deures són l'altra cara de la moneda dels drets, proposem associar cada dret amb un deure. Per fer-ho de manera creativa proposem la construcció d'un joc de cartes. En els seus equips de treball cada membre construeix 5 cartes de deures i 5 de drets, que siguin diferents a les dels seus companys. Cada dret ha d'anar associat a un deure i compartir el mateix numero. Es retallen en cartolina i s'il·lustren. En acabar, han d'inventar una forma de joc que relacioni els deures amb els drets, per exemple, es reparteixen les cartes i cada membre en tira una sobre la taula, la recull qui tingui la parella i se les emporta. Després d'una estona jugant, reflexionem tots junts amb un diàleg:

1. És difícil reconèixer deures darrera els drets?
2. És difícil reconèixer drets darrera els deures?
3. Creieu que darrera un deure sempre hi ha un dret?
4. Què són més importants, els drets o els deures?
5. Què pot passar si només exigim els nostres drets però no procurem complir amb els nostres deures?
6. Què pot passar si ens dediquem a complir els nostres deures, però ens despreocupem dels nostres drets?

6. FETS I VALORS

Nietzsche (filòsof alemany del segle XIX) deia que l'home és per naturalesa un ésser que valora, un ésser avaluador per excel·lència. Ara bé, què vol dir valorar? què és un valor? A vegades valorem moltes coses, perquè són rares o perquè són importantíssimes per a nosaltres. Diem que una cosa és importantíssima per a nosaltres quan és insubstituïble o quan és incomparable.

El que està clar és que els valors són quelcom que els humans afegim a la realitat. En aquest sentit, són diferents dels fets, que són allò que hi ha a la realitat, independentment de la valoració que en puguem fer.

És evident que a la pel·lícula hi ha fets que són valorats per nosaltres des d'un punt de vista ètic i legal. Això ho podem fer perquè partim d'uns valors, en aquest cas, especialment, dels drets humans. Precisament, perquè els drets humans no són un fet, necessiten crear-se com a valors per jutjar la realitat. Proposem reflexionar sobre aquesta diferència entre fets i valors amb els alumnes, per tal que entenguin la seva educació en valors com una educació en valors compartits pels components d'una societat democràtica com la nostra.

Activitat 6.1. Fets i valors

Un fet és una cosa que no és ni bona ni dolenta, simplement passa i la podem descriure: per exemple: "avui fa calor". Un valor, en canvi és allò que afegim a les coses que passen i que depenen de nosaltres, no de les coses, per exemple: "avui és un dia bonic". Degut a què els valors depenen de les circumstàncies, a vegades hi ha coses que es valoren només si passa alguna cosa que ens les fa

especial. Per exemple, el dia 23 d'octubre pot ser un dia més o pot ser un dia especial si és el meu aniversari o l'aniversari d'una gran descoberta.

Digues en quines circumstàncies aquests fets podrien ser un valor.

1. El mar és ple de peixos.
2. El sol irradia energia.
3. El pa és mengívol.
4. Els gossos estan domesticats.
5. Tu saps llegir.

Ara digues en quines circumstàncies aquests valors podrien ser un fet.

1. L'amistat.
2. La imparcialitat.
3. La bellesa.
4. La veritat.
5. La felicitat.

Activitat 6.2. Coses valuoses

A. Digues si les següents coses són substituïbles (S), insubstituïbles (IS), comparables (C) o incomparables (IC)

	substituïble	In-substituïble	comparable	In-comparable
1. El teu institut				
2. El teu poble o ciutat				
3. La teva roba				
4. La teva setmanada				
5. El teu animal				
6. La teva família				
7. Els teus drets				
8. La teva vida				

B. Ara reflexiona i respon a aquestes qüestions:

1. Hi ha coses a les quals dones un gran valor? Quines?
2. Hi ha qualitats en les persones a les que dones un gran valor? Per exemple, quines qualitats aprecies en els teus amics?
3. I en els teus pares?
4. I en els teus professors?
5. La gent diu que l'or i la plata tenen molt de valor. Per què ho diuen?
6. Hi estàs d'acord?
7. De vegades es diu que cada vida humana té molt de valor. Hi estàs d'acord?
8. De vegades es diu que les obres de la literatura i de l'art tenen molt de valor. Hi estàs d'acord?
9. Que t'estimes més: tenir moltes coses que tinguin poc valor o tenir poques coses que tinguin molt de valor?

Activitat 6.3. Triar valors

Una manera d'identificar els valors d'una persona consisteix a demanar-li que expressi les seves preferències. Fem-ho. Només has de dir:

Prefereixo..... a

1. Poder/Plaer
2. Riquesa/Amistat
3. Independència/Comoditat
4. Llibertat/Legalitat
5. Seguretat/Fama
6. Amor/Amistat
7. Solidaritat/Soledat
8. Coneixement/Bellesa

Activitat 6.4. La vida com a valor

Llegeix aquest poema i intenta fer-ne un altre, tot imitant la forma:

«La vida és una oportunitat, aprofita-la.
La vida és bellesa, admira-la.
És un repte, afronta-la.
És amor, gaudeix-ne.
La vida és misteri, descobreix-ho.
Combat, accepta-ho.
És un himne, canta'l.
La vida és preciosa, cuida-la.
És tristesa, supera-la.»
(Mare Teresa de Calcuta)

La vida és.....,.....

És.....,.....

La vida és.....,.....

És.....,.....

7. FETS I ACTITUDS

Les situacions de discriminació són un fet. I la pel·lícula ens mostra un munt de tipus de discriminació. Clar que el context és el d'un poble en guerra i d'un govern fonamentalista. Però, a prop nostre, hi ha situacions de discriminació i de violació dels drets humans en general. Algunes d'elles, com la discriminació de gènere, són degudes a certs hàbits adquirits, que requereixen actituds conscients per ser canviades.

Un fet és quelcom que passa. Un hàbit és quelcom que, a força de passar periòdicament, ho convertim en normal. Una actitud, en canvi, és una forma de fer, una disposició, una tendència en la meva forma de pensar i actuar que em

defineix com a persona. Per això, alguns creuen que les actituds són a la base de l'ètica. Els que defensen que els bons ciutadans ha de fonamentar-se en unes virtuts o actituds ètiques mínimes, pensen que les actituds són educables i que el millor és que en siguem conscients. La nostra propensió a actuar d'una determinada manera, revela els nostres valors. Imaginem-nos, per exemple, que una persona té una actitud generalment amable, aleshores s'acostuma a dir que aquella persona mostra o revela amabilitat. Igualment, la cordialitat és un valor exhibit per persones cordials i l'hostilitat és un valor exhibit per persones hostils. Proposem algunes activitats per identificar i fomentar algunes actituds.

Activitat 7.1. Diferents actituds

Proposem que els alumnes busquin diferents alternatives d'actituds i que triïn quines els semblen millors des d'un punt de vista ètic. Evidentment, estem pressuposant que podem triar entre les actituds, perquè amb elles construïm la nostra personalitat moral.

fet	actituds
Escolto cada dia com la veïna es baralla amb el seu marit.	
Arriba una persona nova a la classe i és d'un altre país.	
Escolto crítiques sobre uns nous veïns de cultura o religió diferent.	
Els pares em diuen que millor que deixi la meva xicota.	
Sóc víctima de discriminació de gènere al treball.	

Activitat 7.2. Valors implícits

Associeu actituds amb valors:

actituds	valors
1. Disponibilitat a actuar amb atreviment?	Companyerisme
2. Defugiment de fer quelcom arriscat.	Coratge
3. Disponibilitat a creure que els altres són dolents.	Covardia
4. Disponibilitat a mantenir les promeses.	Egoisme
5. Disponibilitat a distingir allò que és bo o dolent.	Empatia
6. Disponibilitat a mantenir el control dels plaers.	Fidelitat
7. Disponibilitat a actuar per compte propi.	Generositat
8. Disponibilitat a anar més enllà de la pròpia por.	Individualisme
9. Defugiment a situar-se per damunt dels altres i disponibilitat a posar-se en el lloc d'un altre.	Justícia
10. Disponibilitat a donar i donar-se.	Mala fe
11. Disponibilitat a entendre els sentiments dels altres.	Prudència
13. Disponibilitat per al ressentiment.	Rancúnia
14. Defugiment del sectarisme i l'autoritarisme i disponibilitat a admetre i acceptar la diferència entre les persones.	Temeritat
15. Disponibilitat a atendre únicament l'interès propi.	Temperança
	Tolerància

* * *

Evidentment a la pel·lícula hi ha altres temes que es poden explorar en els manuals de Filosofia 3/18, *Recerca filosòfica i Ètica i convivència*, que es poden baixar gratuïtament de la xarxa des de www.grupiref.org

PER ACABAR

ACCIÓ

Il·lustrar els drets humans

Es tracta d'apropar-se a la Declaració Universal dels Drets Humans a partir de la constatació diària de la seva violació. Aquesta experiència vol posar èmfasi en la lectura d'imatges dels diaris i revistes i en la seva utilització plàstica per mostrar idees.

La idea es "estendre", metafòricament, els drets humans menys respectats en forma de samarretes, amb il·lustracions de notícies dels diaris. Es una forma de mostrar "la roba bruta" dels humans. Partim de la Declaració Universal dels Drets Humans, que podem penjar a l'aula, i repartim, per comissions, els drets de forma que estiguin tots representats.

Distribuïm els alumnes per comissions o grups de treball i els encarreguem de buscar imatges en revistes i diaris per il·lustrar la violació d'un dret determinat. A cada comissió, uns tindran el paper de buscar imatges i els altres de compondre dissenys per una samarreta, tot fent un collage, a partir de les imatges i amb aquarel·les, sobre una cartolina DIN A4. Una comissió quedarà encarregada de la part plàstica: retallarà cartolines (totes iguals) en forma de samarretes, enganxarà els dissenys que els altres aportin i col·locarà el títol del dret representat.

AVALUACIÓ

1. La millor activitat ha estat...
2. El més interessant ha estat...
3. El que més he valorat és
4. El més divertit o suggerent ha estat...
5. M'hauria agradat més si...
6. Què he après?
7. De què em servirà el que he après?

PER ANAR MÉS ENLLÀ

BIBLIOGRAFIA

DE DURAND ALCÁNTARA, C., 2009: *Reflexiones en torno a los derechos humanos: los retos del nuevo siglo*. México. Universidad Autónoma Metropolitana, México.

MARINA, J. A., 2006: *Aprender a convivir*. Barcelona. Editorial Ariel. Barcelona.

MAIZTEGUI, C. (Coord.) y EIZAGUIRRE, M., 2008: *Ciudadanía y educación: de la teoría a la práctica*. Bilbao. Universidad de Deusto.

VV.AA., 2009: *Nous instruments internacionals de protecció dels drets humans*. Barcelona. Generalitat de Catalunya.

TEXTOS

Crítica cinematogràfica

“La tendència al compromís del crític de cinema cap a la filmografia d'Orient Mitjà ha donat innumbrables qualificacions positives a cintes de contingut sorprenent i valent, però d'escassos valors cinematogràfics. No obstant això, la pel·lícula “Osama”, guanyadora de l'Espiga d'Or al Festival de Valladolid, aconsegueix la fita històrica d'obrir el foc fílmic a l'Afganistan, amb el règim talibà enderrocat, amb un argument d'un gran calat dramàtic i unes armes netament artístiques d'incalculable valor. “Osama”, tot i la seva ingenuïtat en la tècnica cinematogràfica, respecta, no obstant això, les lleis de la narrativa fins a crear un relat de duríssima emotivitat, sostingut en un ritme de silenciós dinamisme i en una estructura sòlida. No es conforma amb el xoc cultural que regala ja quatre estrelles a aquesta cinta, sinó que explora una realitat autòctona dirigint-la d'una manera universal, sense perdre la seva marcada denominació d'origen, sense deixar de teixir la història amb el punt del burka ni de deixar-nos en les papil·les gustatives el sabor a pols del desert. Però, a més de donar al cinema la seva millor qualitat de turisme de saldo, crea un producte de visió més que recomanable, amb un tempo que no posa a prova la paciència de l'espectador, que avança relativament fluid i, fins i tot, segueix els patrons del melodrama clàssic. D'aquesta manera, l'interès se centra de ple en l'evolució tràgica d'una nena petita que, per salvar a tota la seva família, formada per dones, decidirà convertir-se en un nen, precisament anomenat “Osama”, per aspirar a tots els drets que els homes gaudeixen en la cultura islàmica d'Afganistan. El risc assumit i les evidents possibilitats de ser descoberta doten la pel·lícula d'un suspens que, donada la seva procedència i el nostre desconeixement de les seves regles, no sabem amb certesa com trobarà el seu desenllaç. I en aquest desenvolupament senzill, però ferm i coherent, de la trama argumental, la pel·lícula ens regala la usual contextualització, que constitueix per al públic occidental, un aspecte didàctic i documental, que exposa breument les conseqüències de l'època talibà, la seva desintegració encara parcial i la no gens fàcil època actual, en la qual resta molt per fer. I és una immersió directa i brutal la que “Osama” ens presenta, un enfrontament que s'aprofita d'un cert oportunisme per cridar la nostra atenció i denunciar amb força el que a Afganistan no deixa d'esdevenir des de fa segles. Perquè si alguna cosa es palpa i causa dolor “d'Osama” és l'indubtable fet que tot allò plasmat en la pantalla ha

estat portat a terme segons el que es viu allí, amb actors no professionals, tan particeps d'aquest relat que no necessiten tècniques d'interpretació, ni un guió a seguir. Podem deduir, sense molt d'esforç, que "Osama" és la captació, disfressada de pel·lícula, d'una realitat per desgràcia existent i que en la tristesa i l'horror d'aquesta família trobem sintetitzada la de tot un poble, que amb els ulls plens de dolor i incomprensió d'aquesta nena hi ha un sentiment viscut pels seus artífexs i que en la brutalitat mostrada en la pantalla no hi ha dramatització ni historicisme, sinó una mirada neta sense prejudicis."

Mateo Sancho Cardiel (www.labutaca.net)

Entrevista amb el director

Passarà a la història com el primer afganès autor d'un film postalibà. Siddiq Barmak ha tornat al seu país després de fugir de la tirania dels ayatollah. La seva primera història s'havia d'anomenar 'Arc de Sant Martí' però al final l'ha titulat 'Osama'. Oportunista? "No, és que, al meu país, aquest nom significa que ve el llop!". La vida sempre és política i el cinema també", sentència Siddiq Barmak (Panjshir, Afganistan, 1962). La seva mirada es va creuar en un camp de refugiats amb la de Marina Golbahari, una nena de dotze anys que demanava monedes per alimentar la seva prolífica família (té dotze germans). "Tenia uns ulls meravellosos i màgics", rememora el director, que en aquest moment va saber que seria la protagonista "d'Osama". El nom de Osama marcarà la història afganesa durant dècades. I també encén el vivaç somriure de Barmak quan se li pregunta per l'oportunitat del títol. Diu que és "l'equivalent al que ve el llop!" espanyol.

- Fins a quin punt influeix en el seu cinema l'interès que encara desperta la realitat d'Afganistan?

- Quan vaig tornar al meu país vaig veure l'entusiasme de la gent amb el col·lapse dels talibans i això em va empènyer. Sempre vaig somiar fer-la.

- Com pot ajudar el cinema a la reconstrucció moral i cultural del seu país?

- És la forma d'arribar a la gent. La Revolució d'Octubre de l'URSS ja va demostrar com es pot posar el cinema al servei de la propaganda. El 80% dels afganesos són analfabets i no hi ha ràdios, ni televisions. És un arma poderosa per a canviar ments.

- Però tampoc hi ha cinemes.

-Sí, només hi ha 35 sales. Els talibà les van destruir. Necessitem molta ajuda, encara que es pot fer itinerant. Hi ha un comitè d'ajuda a París. Potser també a Espanya podria haver-n'hi...

- Més difícil que exhibir ha de ser gravar. Com ho va aconseguir?

- Les escoles són importants però el cinema és una escola i és tan bàsic com el menjar o l'aigua. Per fer-la vaig demanar ajut als meus amics que es mouen en el mateix ambient i a uns altres com els iranians, encapçalats per Mohsen Makhmalbaf (director de la pel·lícula "Kandahar"). A l'Afganistan no hi ha laboratoris en color i cal fer-ho a l'Iran.

- Com va ser el treball amb nens del carrer?

- Va ser molt difícil perquè els nens es passaven més temps mirant als equips que a la càmera. Era difícil que actuessin amb naturalitat. M'interessava reflectir les seves pròpies memòries i la seva forma de ser. De vegades els canviava el lloc d'enregistrament o els contava el diàleg del seu company. Però els mentia per a veure la seva reacció espontània. Jo necessitava aquesta reacció. Es divertien molt.

- Convèncer al pare d'una nena de dotze anys perquè treballi és una prova de l'avanç en la llibertat del país?
- El pare és un músic que no tenia treball i necessitava diners. Però és cert que va ser molt difícil incorporar actrius. Hi ha una escena en la qual van fer falta 935 extres per a una manifestació i va ser molt difícil trobar-les.
- El títol Osama busca l'oportunisme del personatge que hi ha darrere? Era necessari?
- Dir Osama a Afganistan és una càrrega de terror. Ens vam adonar que el títol previst (Arc de Sant Martí) no venia al cas. Però la pel·lícula tracta de l'horror i volíem saber què hi havia darrere i per què la gent està horroritzada. Hi ha una escena a la pel·lícula en la qual molesten la nena pel carrer i un altre noi la vol defensar i comença a cridar *Osama! Osama!* perquè la deixin en pau.
- El seu cinema és polític?
- La vida és política, encara que jo no pretenc mostrar la política de forma directa, sinó la realitat. Ens passa igual amb l'horror, que el vam mostrar, però no de forma directa. També hi ha poesia.
- La pel·lícula iraniana "Kandahar" va ser crítica però, fins a quin punt és necessari que la història del seu país la contini els propis afganesos?
- Nosaltres sentim la nostra pròpia tragèdia i cal ser realistes en la crítica sobretot i tots. Saber per què els talibans eren com eren i el que van fer. Qui són els terroristes i els seus membres? Qui resistia contra els talibans?

ENLLAÇOS A INTERNET

[Declaració Universal de les Nacions Unides](#)

[Declaració de la Conferència islàmica](#)

Declaració de drets dels infants

[Enllaç 1](#)

[Enllaç 2](#)

[Amnistia internacional](#)

[Human Rigths Wath](#)

FILMOGRAFIA

- *El viatge de les samarretes*, Shanta Bloemen (EUA, 2001). L'eix central d'aquest documental és el viatge que realitzen les samarretes velles dels països rics d'Amèrica del Nord o d'Europa fins arribar a un país com Zàmbia, on aquestes s'han convertit en una de les fonts de subsistència per a bona part de la seva població.

- *La venedora de rosas*, Víctor Gaviria, (Colòmbia,1998). Mostra la dura vida dels nens del carrer a Medellín. Alguns dels actors, nens del carrer a la vida real, no han sobreviscut degut a les circumstàncies que envolten la seva vida i que el film mostra amb cruïda.

- *Radio favela*, Helvécio Ratton (Brasil, 2002). Basada en fets reals, narra la història d'una emissora clandestina que un grup de joves de la favela Aglomerado da Serra, de la ciutat brasilera de Belo Horizonte, va posar en marxa als anys 80. Malgrat ser perseguits per no tenir llicència però, fonamentalment, per ser crítics amb certes actuacions policials, van aconseguir ser un referent persistent per la llibertat d'expressió.